

HEKABÉ.

ÚVOD.

Obsahem Hekaby jsou dva děje z konce života Hekabina: obětování její dcery Polyxeny hrobu Achilleovu a pomsta Hekabina za usmrcení nejmladšího syna jejího Polydora, vykonaná na thráckém králi Polyméstorovi. V prologu vystupuje mrtvý Polydoros a oznamuje, jak byl poslán s množstvím zlata z Troje na Chersonés a svěřen ochraně Polyméstorově, jímž byl nyní zabit a vhozen do moře. Třetí den již leží zde na břehu, očekává svého pohřbu z rukou matčiných. Poněvadž se Hekabé právě blíží, stín zmizí. Hekabé provázená zajatými Trojankami vykládá svůj sen, jenž naplňuje ji obavou o děti Polydora a Polyxenu. A tu jí sbor oznamuje, že Řekové usnesli se v radě obětovati její dceru na hrobě Achilleově a že co nevidět přijde Odysseus, aby Polyxenu odvedl. Nařikajíc vyvolá Hekabé Polyxenu ze stanu a zjeví jí její osud; dívka však nenaříká nad sebou, nýbrž nad matkou, jež nebude už mít žádné opory ve smutném svém stáří.

Přichází Odysseus a vyřizuje Hekabě vzkaz Řeků a radí jí, aby osudu se moudře podrobila. Hekabé dožaduje se jeho vděčnosti za to, že mu kdysi v Troji život zachránila a poukazuje na nespravedlivost činu, jež chtějí Řekové vykonati, ale marně, Odysseus odmítá její žádost. Polyxena nesnižuje se k prosbám a přeje si zemřít. Dcera loučí se s matkou a Hekabé klesá zničena na zem; Polyxena odchází s Odysseem na smrt. V následující na to písni sborové uvažují zajaté Trojanky o svém budoucím osudu a oplakávají potupu svého rodiště.

Přichází hlasatel Řeků Talthybios, probouzí omdlelou Hekabu a oznamuje jí žádost Řeků, aby šla svou dceru pochovat. Byv požádán Hekabou, aby vylíčil poslední okamžiky života její dcery, činí tak delší řečí, v níž chválí obzvláště hrdinné chování Polyxenino před samou smrtí obdiv, jehož se jí od Řeků za to dostalo. Hekabé odpověděvši na jeho řeč rovněž delší úvahou, posílá služku na břeh mořský, aby přinesla vody k pohřbu potřebné.

Po písni sborové, opěvující Paridu jakožto původce vši bídy žen trojských i mnohých řeckých, vystupuje služka pro vodu poslaná, nesouc mrtvolu mrtvolu Polydorovu šatem zahalenou, kterou poznává Hekabé teprve, když byla úplně odhalena, a když se doví, kde a v jakém stavu byla mrtvola nalezena, vidí splnění svého snu a proklíná vraha, slibujíc mu pomstu.

Přichází Agamemnon vyzvat Hekabu, aby pohřbila svou Polyxenu a spatřil mrtvého. Hekabé vykládá mu, co se stalo, že to jest syn její Polydoros, jež hostitel jeho Polymestor zabil, aby se zmocnil jeho zlata. Žádá Agamemnona za trpné přispění ku provedení pomsty nad Polymestorem. Hekabé chce pomstu provést sama se zajatými družkami tak, že vraha vlákají do stanu, předstírajíce důležité sdělení, a tam pomstu na něm i jeho dětech vykonají, zatím co vojsko řecké se bude klidně chovati. Agamemnon svoluje.

Po písni sborové, opěvující pád Troje vystupuje Polymestor a přetvařuje se, lituje Hekabu jako přítel jejího rodu, též Hekabé se přetvařuje a zve hosta do stanu, kde mu chce říci o pokladech zanechaných v Troji. Když tam vstoupí, jest Polymestor oslepen a děti jeho zabity. Zuře vychází ze stanu a vylévá si zlost svou na všem, co mu přijde do rukou. Volá Atreovce a vojsko na pomoc; Agamemnon jeho křikem poděšen přichází a vidí, co se stalo. Polymestor přednáší mu v delší řeči obžalobu na Hekabu, na niž tato rovněž delší řečí odpovídá, vyvracejíc ji. Agamemnon uzná trest Polymestorův za spravedlivý. Zničený Polymestor předpovídá pak Hekabě, že bude proměněna v psa a Kasandra s Agamemnonem že budou zabiti Klytaiméstrou. Agamemnon káže Polymestora vyhostiti na nějaký pustý ostrov a Hekabu vyzývá, aby své děti pohřbila; Řekové mohou se nyní vydati na další cestu k domovu. –

Jak již z obsahu patrně, jsou zde dva děje pragmaticy nesouvislé, spojeny ve vnější jednotu: smrt Polyxenina a pomsta za smrt Polydorovu. Každý o sobě mohl by býti samostatným dramatem; osoba Hekaby nestačí, aby spojila oba tyto děje, neboť nelze smrt Polyxeninu pokládati ani za mravní motiv pro část druhou. Odůvodnění mohlo by býti nanejvýš jen psychologické (stupňované roztrpčení Hekabino), to však z estetického stanoviska nestačí, tím méně stačí pak pouhá současnost děje. Není tedy tragedie tato dílem uměleckým dle Aristotela, neboť nemá částí nerozpojných a nemá začátku, středu a konce. Drama Euripidovo má však ještě jinou vadu: není vůbec tragedií; neboť předně není zde hlavního reka a za druhé není tragické viny a katharse. Hekabu nelze pokládati za tragickou rekyni, neboť katastrofa netýká se jí, nýbrž Polymestora; osud Hekabin je zpečetěn již od začátku, na něm nelze nic změnit. Polymestor pak rekem býti nemůže, neboť mu k tomu schází mravní kvalifikace: je to ničema a vrah, jemuž divák musí trest jeho jen přát. Co pak se týče tragické viny, Hekabé jí vůbec nemá; Polymestor pak jest sice vinen, vina tato však jest sprostý zločin, jehož potrestání je všeobecně žádoucí. A trest tento, ač diváka uspokojuje, nepůsobí přece katharticky, neboť nevítězí zde nějaká vznešená mravní zásada, nýbrž je to prostý požadavek spravedlnosti; není zde tedy ani katharse. Jakožto celek jest tedy kus Euripidův naprosto nepodařený, má však přece svoje krásy v jednotlivostech.

Kdy Hekabé dávána byla na jevišti, nelze určit; ze zmínky o ostrově Délu v 1. antistrofě 1. statima lze se domnívati, že byla napsána snad v olympiádě 89. –

Překlad z Nauckova vyd. 1885 s těmito změnami:

195 Ἀργείους místo Ἀργείων ; **196** ἀμφί m. περί μοι; **211** σοῦ δυστάνου m. σὲ δύστανε; **361** πρόμων m. πολλῶν; **454** γῦας m. πεδία; **461** δίας m. Δίας; **642** τλάμων m. ἀπ' ἄλλων; **798** φύσει m. ἴσως; **1030** **jedno** ὀλέθριον m. **dvojího**; **1215** καπνὸς - πυρπολούμενον m. καπνῶ - πολεμίων ὑπο.

OSOBY DRAMATU:

Stín Polydorův.

Hekabé.

Polyxena.

Odysseus.

Agamemnon.

Tylthybios.

Služka

Polyméstor.

Sbor zajatých žen trojských.

Jevišťem jest tábor řecký na thráckém Chersonésu; v popředí jsou stany zajatých Trojanek.

Skrýš mrtvých opustiv a brány temnoty, kde Hádes bydlí stranou bohů ostatních, já Polydoros přicházím sem, Kissejské syn Hekaby a Priama, jenž ze strachu, když Troju ohrožoval pádem řecký meč,	5
mě tajně z trojské země poslal v Thrakii, v dům Polyméstora, jenž hostem naším jest a cheorsonské nivy orá nejlepši, a kopím řídí národ koní milovný.	
A se mnou mnoho zlata poslal potají můj otec, kdyby padlo někdy Ilion, by děti živé nedostatek neměly.	10
Jsa z Priamovců nejmladší, ven ze země jsem poslán byl; neb nésti zbroj jsem nemohl, ni vládnout oštěpem svou paží mladičkou.	15
A dokud zpříma stály hradby země mé a tvrze trojské nezbořeny strměly, a Hektor, bratr můj měl štěstí ve válce, tu dobře u thráckého hostě otcova jsem vychován byl a jako haluz rostl jsem,	20
já nešťastný! Když Troja padla, utracen byl Hektor, a když otcovský krb rozbořen, a otec padl u oltáře, díla božského, byv zabit krvelačným synem Achilla,	25
tu pro zlato mě nešťastníka usmrtil můj přítel otcovský a zabiv, do hlubin mě moře hodil, aby zlato mé měl sám.	
A ležím na břehu a sem tam ve vlnách jsem smýkán mořských přečetnými nárazy, jsa neoplakán, nepohřben. Ted' nad matkou svou vzlétám Hekabou své tělo opustiv,	30
již třetí den tak vznášeje se ve výši, co v této zemi chersonéské prodlévá, pryč jedouc z Troje, moje matka nešťastná.	
A Achajové zastavivše plavbu svou tu klidně sedí na pobřeží Thrakie; neb Achilleus, syn Péleův, svým nad hrobem se zjeviv, zdržel všechno vojsko hellénské,	35
jež s loďmi mořem k domovu již mířilo, a žádá, aby Polyxena, sestra má, mu byla dána hrobu v oběť k zabití.	40
A dostane ji, dar ten jeho přátelé mu dají; neboť Osud vede sestru mou, by našla tady msrt hned ještě v tento den.	
Svou dětí spatří matka dvojí mrtvolu, tu mou a druhou dcery svojí nešťastné.	45
Neb objevím se, abych pohřbu dosáhl, já bídný, před nohama slůžky v příboji.	
Ját' bohy v nebi vládnoucí jsem poprosil, Bych hrobu dosáh', padna v ruce matčiny.	50
Tak čeho jsem chtěl dosáhnouti, dostane se mně; však musím s cesty ustoupiti stařícké své matce Hekabě; jež jde sem ze stanu Agamemnonova a zjev můj děsí ji.	
Ach!	
Ó matko, která vládla's domem královským a spatřila's den otroctví, zle máš se tak, jak dříve dobře; bůh tě ničí nějaký,	55

Hek.	zlem vyváživ tak tvoje štěstí dřívější.	
	Ó ved'te mě, děti, vyved'te ven	
	mě stařenu, s vámi jež otrocké jho	60
	teď nese, ač bývala královnou dřív!	
	Mě držte a ved'te a zdvíhejte mě,	
	mé stařecké ruky se chopíce svou!	
	Já ruku svou podeprouc o křivou hůl,	
	budu snažit se urychlit pomalý krok	65
	svých údů, ji před sebe kladouc.	
	Ó světlo ty Diovo, noční ty tmo,	
	proč hrozné ty příznaky noci	
	mě budí? Ó velebná Země, ty,	
	jež matkou jsi s černými perut'mi snů,	70
	pryč posílám hrozný ten přízrak,	
	jejž v noci jsem spatřila dnes;	
Sbor.	mně v Thrakii žijící syn	
	se zjevil a milená dcera	75
	moje Polyxena.	
	Ó zachraňte jej,	
	mého syna, ó bohové otčiny mé,	
	jenž jediný kotvou jsa domu,	80
	se zdržuje v Thrakii sněžné, tam dlí,	
	jsa přítelem otcovským chráněn.	
	Zas stane se cos,	
	A nad něčím budeme lkající lkát.	
	Neb srdce mé neodbytný tak	85
	dosud neděsil strach.	
	Kde jest, Trojanky, Helenův věštecký duch,	
	nebo spatřit kde možno Kasandru mou,	
	kteří sen by mi vyložit mohli?	
	Laň jsem spatřila pestrou, jak vlk ji krvavým drápem	
	sápe, když žalostně mocí ji od mých kolenou vyrval;	
	a tentoť můj strašlivý zjev:	
	tam nad rovu okrajem zjevil se mně	
	duch Achillův darem si žádaje vzít	
	jednu z osudem stíhaných trojanských žen.	95
	Jen od dcery odvráťte, od dcery mé,	
	to neštěstí, bohové, prosím!	
	Já chvatně jsem vyběhla za tebou ven	
	ó Hekabo, ze stanů pánů svých,	100
	jimž sloužit mě určil a přidělil los,	
	jsouc z rodného Ilia vyhnána pryč	
	jako kořist, jíž dobyl si Achajů voj	
	svým kopím. Však za tebou nejdu,	
	abych odlehčit mohla si ve strastech svých,	105
	ale poselství na sebe velikou tíž	
	jsem vzala a hoře ti hlásiti jdu.	
	Jak praví se, v hromadě Achajů sbor	
	se usnesl dceru tvou za oběť dát	
	a zabít Achillu. Zajisté víš,	
	že nad hrobem zjevil se, ve zlatou zbroj	110
	jsa oděn a zadržel korábů řad,	
	tůň brázdících plachtami napětím lan,	
	a promluvil tak:	
	„Kam, Řekové, výpravu konáte, rov	
	můj nechavše nepoctěn darem?“	115
	A veliké rozepře srazil se vír,	
	a na dvě se různila mínění všech,	
	jedněm z hellénských vojáků zdálo se dát,	
	a druhým zas nedávat náhrobku dar.	

	A tvého se dobrého zastával muž, jenž věšteckou bakchantku v manželství má, sám Agamemnon;	120
	Oba potomci Thésea, athénský rod, ti na obě strany mluvili řeč; však úsudek jejich se shodoval v tom,	125
	že náhrobek Achillův uctít se má čerstvě prolitou krví, že Kasandry však a jejího sňatku si neváží víc než oštěpu Achilleova.	
	A síly těch proucích se řečnicích stran asi rovný si byly, až Laërtův syn, ten zchytralý žvanil, jenž lichotit zná lidu sladkou svou řečí, přemluvil voj, aby prvnímu rekovi z Danaů všech kvůli oběti otroka nebrali čest,	130
	a aby snad neřekl některý z těch, již v podsvětí jsou, jak Helléni nevděční k Hellénům těm, kteří zemřeli za blaho Hellenů všech, pryč odešli z roviny trojské.	135
	A Odysseus přijde co nejdříve sem, aby odvlék dcerušku od prsou tvých a ze staré ruky ti vytrhl ji. Ale do chrámu zajdi a k oltářům jdi, a Agamemnona zkroušeně pros a nebeské volej bohy, i ty, již v podzemí jsou.	140
	Tvé prosby buď překazí dcery tvé smrt, a nebudeš nešťastné zbavena žít, nebo spatřiti musíš, jak dceruška tvá je skloněna nad hrobem, zbrocena jsouc, jak krve jí proud jde ze šlje zdobené zlatem.	145
Hek.	Já nešťastná, co mám jen vykřiknout, co? Jak naříkat hlasitě, bědovat jak? Já ubohá v ubohém stárí svém a v otroctví, v něž se mi nemožno dát, jež nemožno snášet! Ó bída mi, ach! Která obec nebo který mě ochrání rod? Kdo přispěje mi?	150
	Je mrtev můj stařec, mé děti jsou pryč! A kterou se cestou mám dát? Zda tou, či onou? Kam vrhnout se mám? Který bůh kde pomůže nám nebo daimon? Ó Trojanky, velké jste přinesly zlo A trampoty zlé přinesly, mě jste tím zničily, na světě již nepřēju si žít.	155
	Ó zaved' mě, ubohá noho, Ved' stařenou k tomuto domu! (Volá do stanu.) Ó dítě, ó dcero ty nešťastné matky zde,	160
	ó vyjdi sem, vyjdi z domu a slyš hlas matčin, ó dítě, pojď vyslechnout zvěst, jež tvého se života týká, a kterou – ach jakou, ach jakou to zvěst - jsem zvéděla teď.	165
Pol.	Co jest? Proč voláš, matko? Co nového jest,	170
		175

	že voláš mě z domu a přede mnou přec jako před dravcem choulíš se hrůzou?	
Hek.	Ach, nešťastné dítě!	180
Pol.	Proč mě lituješ, matko? Toť začátek zla!	
Hek.	Ach, běda! tvůj život!	
Pol.	Nu řekni to! Netaj se dlouho s tím!	
	Já bojím se, strach mám, ó matko, mám strach, nad čím vzdycháš tak.	185
Hek.	Ó dítě ty, nešťastné matky, ach!	
Pol.	Co říci chceš tím?	
Hek.	Že společný Argejský nález tě zabítí zamýšlí na hrobě ku počtě Péleovici.	190
Pol.	Ó běda mi, matko, jak strašné to neštěstí hlásáš! Dopověz jen, ó dopověz, matko!	
Hek.	Ó dcero, já zlověstnou zvěstuju zvěst: neb hlásím, že Argejští v hromadě své stran života tvého pronesli soud.	195
Pol.	Jak hrozná tvá pohroma, nade vše jak jsi nešťastna, matko, v životě svém, ach, jakou, jakou to pohromu zas, tak úžasnou jevící zášť, na tě seslalo božstvo!	200
	Již nemáš své dcery, a nebudu již v tvé starobě ubohé, ubohá já, s tebou v otroctví žít.	
	Neb spatříš mě jakoby telátko z hor, jako jalůvku ubohou, ubohá ty, jak vyrvána budu z ruky tvé a s hrdlem proťatým v Hádovu říš a do temnot země poslána, ležeti budu, ach, tam vedle zemřelých.	205
	A nad tebou, nešťastná matičko má, já pláču svůj přesmutný nářek, však život a pohromu, záhubu svou já neoplakávám; že zemřít mi jest, to velikým pro mě je štěstím.	210
Sbor.	Hle, Odysseus tu rychlým krokem přichází, ó Hekabo, ti něco chtěje oznámit.	215
Odys.	Ty ženo, myslím, znáš již vojska mínění a o čem rozhodlo; než přece řeknu to. Tvou dceru Polyxenu zabít usnesli se Achajové nad mohylou Achilla. Mně přikazují pak, bych dívku odvedl a doprovodil; vůdcem této oběti a knězem při ní bude Achilleův syn. Tož víš, co učiníš? Ať mocí nevyvrveš jí ani se mnou do rvačky se nedávej a na svou sílu hled' a bídu přítomnou. I v bídě myslit jak se sluší, moudré jest.	220
Hek.	Ach, ach! Jak zdá se, velký zápas nastává, boj nářkem bohatý, ne chudý slzami. Já nezemřela, kde jsem měla zamřít a Zeus mě nezhubil a živí nešťastnou, bych jiná zřela zla, zel větší předešlých. Však lze-li otrokům se tázat svobodných, ne na věc trapnou, jež by srdce drásala, a můžeš-li mi na to dáti odpověď,	230
		235

	jest žádoucí, bys vyslechl mou otázku.	
Odys.	To možno, taž se; čas ti mohu věnovat.	
Hek.	Víš, když jsi přišel do Ilia jako zvěd, šat maje roztrhán, jsa zohyzděn, a krev ti z očí proudy řinula se po tváři?	240
Odys.	Vím; ani vrchu srdce se to nedotklo.	
Hek.	A poznala tě Helena a řekla mně.	
Odys.	Já vím, že v nebezpečí byl jsem velikém.	
Hek.	Má kolena že's ponížene objímal?	245
Odys.	Že ruka moje na tvých šatech ztrnula.	
Hek.	A co jsi tehdy pravil, jsa mým otrokem?	
Odys.	Slov mnoho vymyšlených, abych nezemřel.	
Hek.	Tož já tě zachránila, z města pustila?	
Odys.	Že nyní mohu zřít světlo sluneční.	250
Hek.	Nuž, zda ty tvoje rady nejsou hanebnost, když já, jak dřív, jsem tobě dobře činila, a ty mně děláš zle jak můžeš nejvíce? Je nevděčný váš rod, kdož po cti dychtíte, být lidu řečníky; kéž neznala bych vás, kdož neváháte přátelům svým škoditi, když lidu jen se zavděčíte řečí svou. A jakou chytrou myšlenku v tom viděli, že tuhle dívku odsoudili k zabití? Zda nutnost přiměla je lidi vraždit tam, kde spíš se sluší obětovat dobytčce? Či chtěje zabít navzájem, kdož zabil jej, dle práva Achilles mé dceři strojí smrt? Než ta mu pranic zlého neučinila. Měl žádat hrobu svému oběť Heleny; neb ona zničila jej, k Troji přivedla. A má-li ze zajatkyň zemřít vybraná a krásou předčící, nás netýká se to: jeť Tyndarovna první ze všech krasavic a o nic nemá menší vinu nežli my.	255 260 265
	Já spravedlivě zastávám se věci své. Co ty pak mně máš dáti na tu prosbu mou, to poslyš: ruky mé, jak dřív, ty chopil se's a před mou starou tváří na kolena pad': já rovněž tvé se ruky, brady dotýkám a o tu službu žádám, snažně prosím tě: mé dítě neodtrhuj z mého náručí a nenech zabít, jeť mrtvých víc než dost. [Toť radost má a zapomnění v útrapách] a ona místo mnohých jest mi útěchou, jest vlastí, chůvou, berlou, cesty vůdkyní. Čím netřeba, tím vládci vládnout nemají, a šťastní nemyslit, že budou šťastni vždy. I já jsem byla kdysi, teď už nejsem však, a všecko štěstí to mi odňal jeden den.	270 275 280 285
	Nuž, milá brado, ušetři mne, slituj se, a přijda do tábora achajského, rci jim, že je hříchem jaté ženy zabíjet, jež dřív jste nezabili, když jste odvěkli je od oltářů, ale ušetřili jich. Neb stejný zákon platí u vás svobodným Tak jako otrokům stran krve prolítí. A vážnost tvá, i kdybys špatně mluvil snad, je přesvědčí; neb bezvýznamných lidí řeč, jsou táž jak slavných, nemá téhož účinu.	290 295
Sbor.	Tak není zatvrzelé lidské povahy,	

	jež slyšíc nářek tvůj a dlouhých vzdechů tvých to žalné kvílení, přec slzu neprolila by.	
Odys.	Měj rozum, Hekabo, a v srdci zjitřeném, kdo dobře mluví, neměj za nepřítele.	300
	Já tvoji osobu, jež zachránila mě, jsem hotov chrániti a jinak nemluví;	
	však co jsem řekl přede všemi, nezapru, že za dobytí Troje reku prvnímu	
	tvá dcera má být dána v oběť, když on chce.	305
	Neb na to právě stůně obcí většina, že člověk výtečný a ducha velkého	
	si neodnáší o nic víc než zbabělci.	
	A Achilleus si, ženo, naší pocty zaslouží, neb zemřel nejkrásnější smrtí za Řecko.	310
	Zdaž nebylo by hanebné, když světlo zřel, mu býti přítelem, když zhynul, pak už ne?	
	Nuž, co by řekl leckdo, kdyby hrozilo zas vojska sbírání a s nepřítelem boj?	
	Zda budem bojovat či šetřit života,	315
	když vidíme, že mrtvému se nevzdá čest?	
	Já aspoň, kdybych na každý den za živa dost málo měl, bych docela byl spokojen,	
	však chtěl bych, aby každý na můj náhrobek jen s úctou zíral; toť jest pocta trvalá.	320
	A že, jak díš, tvůj los je krutý, poslyš mne: Jsou u nás lidé o nic méně nešťastní	
	než ty, jak staré ženy tak i otcové a mladé ženy mužů vzácných zbavené,	
	jichž těla kryje této země idské prach.	325
	Jen snášej to; a je-li špatnou zásadou ctít reka, pak ať nevzdělanci slujeme;	
	vy barbaři pak za nepřátele nemějte svých přátel, ani obdiv pro ty nemějte,	
	kdož krásně zemřeli; ať zkvétá Hellada	330
	a vy ať tak se máte, jako smýšlíte.	
Sbor.	Ach, ach! jak otrok vždycky špatně pochodí a nucen jest vzít na se, co být nemusí.	
Hek.	Ó dcero, moje slova marně do větru jsou hozena, má řeč stran tvého zabití;	335
	však máš-li ty snad nežli matka větší moc, teď přičiň se a všechny tóny zpívajíc	
	jak slavík mluv, bys zachránila život svůj.	
	Tu padni k nohám Odysseovým a pros a přemlouvej, máš nač se odvolat; i on	340
	má děti, takže může soucit s tebou mít.	
Pol.	Jak vidím, Odyssee, skrýváš do šatu svou pravici a obličej zpět odvracíš,	
	bych nemohla se prosíc dotknout brady tvé.	
	Bud' bez obavy; unikl jsi Diovi,	345
	mých proseb ochránci; já půjdu; z nutnosti, i sama chtějíc zemřít; kdybych nechtěla,	
	lpíc na životě, objevím se zbabělou.	
	Proč žít bych měla? Otec můj byl vladařem všech Frygů; toto žití mého základ byl;	350
	pak živily mě krásné naděje, že král mým bude chotěm; a můj sňatek nemálo	
	mě zajímal, v čí dům a krb se dostanu.	
	Já kněžnou byla ctěnou mezi idskými i ženami i pannami, já nešťastná,	335
	jsouc rovna bohům kromě pouhé smrti jen.	

	A teď jsem otrokyní. Toto jméno již, jsouc nezvyklé, mně vnuká touhu po smrti; a pak, že pána surového dostanu, jest možno, jenž si za stříbro mě zakoupí, mě, sestru Hektora a druhých výtečných, a uloží mi v domě službu kuchařky, dům zametat a prádla býti správkyň a přinutí mne smutný život trávit.	360
	Mé lože otrok bůhví odkud koupený snad poskvrní, jež králů hodno jmíno dřív. Však to se nestane; mé oči opustí to světlo svobodné, já Hádu tělo dám. Nuž ved' mne, Odysee, na popravu ved'; vždyť ani nadějí se těšit nemohu neb čekati, že někdy dobře budu žít.	365
	A matko, ty mně nijak nepřekážej v tom, ať řečí svou, ať činem; smrt mou se mnou chtěj, dřív nežli pohaněna budu nehodně. Neb ten, kdo není zvyklý strastí zakoušet a snáší je a trpí, klada šíji pode jho, ten kdyby zemřel, byl by mnohem šťastnější.	375
Sbor.	Jest vlastnost výborná a zřejmá na lidech Být rodu vznešeného, ještě větší však má význam dobrý rod, když patří šlechtěným.	380
Hek.	Ó dcero, krásně's promluvila, ale ke kráse se druží bolest. Je-li nutno vyhovět již synu Péleovu, vy pak nechcete si hanu utržit, pak tuto propust'te a mě si ved'te k Achillově mohyle a mučte, nešetřte, mě, matku Parida, jenž syna Thetidina šípem zastřelil.	385
Odys.	Zjev Achillův si po Achajcích nežádal, bys ty snad zemřela, než tuhle dcera tvá.	390
Hek.	Pak zabijte mě spolu s dcerou mou, a tak se dvakrát větší číše krve dostane jak zemi, tak i mrtvému, jenž chce ji mít.	
Odys.	Dost na jedné je smrti; nelze hromadit smrt jednu na druhou; tím nejsme povinni.	395
Hek.	Je zhola nutno, abych s dcerou zemřela.	
Odys.	Jak to? Snad přece nemám pány nad sebou?	
Hek.	Jak břečťan dubu jí se budu držeti.	
Odys.	Však ne, když uposlechněš tebe moudřejších.	
Hek.	Já dobrovolně svojí dcery nevzdám se.	400
Odys.	Však ani já se bez ní odtud nevzdálím.	
Pol.	Ó matko, ty mne poslechni, a rodičům, ty odpusť, Laërtovče, ať jsi rozhorlen snad právem. S mocnými ty nechtěj bojovat, ó nešťastnice; chceš snad na zem padnouti a zranit staré tělo své a násilím být hnána, mladou paží rváti neslušně se nechat? Toho nečiň, neslušit' se to. Než sladkou ruku svou, ó milá matičko, mi podej, tvář svou na mou líci přitiskni. neb nikdy nespátím už, - nyní naposled - kruh sluneční a jeho světlý paprsek. A poslechni už přijmi z mojih pozdravů, ó matko, matičko! Jáť dolů odcházím –	405
Hek.	A já, dcero, budu žít a otročit.	410
Pol.	se nedočkavši sňatku, zpěvů svatebních.	
Hek.	Ty's dítě nešťastné, já žena ubohá.	415

Pol.	Tam v Hádu budu ležet tebe vzdálena.	
Hek.	Co dělat budu já? Kde život dokončím?	
Pol.	Jak otrok zemru, z otce svobodného jsouc!	420
Hek.	A já jsouc padesáti dětí zbavena.	
Pol.	Co vzkážeš Hektoru a choti starému?	
Hek.	Těm oznam, že jsem ze všech nejvíc nešťastna.	
Pol.	Ó prsa, zdroje mojí sladké výživy!	
Hek.	Ó dcero smrti předčasné a neblahé!	425
Pol.	Žij blaze, matko, blaze žij, ó Kasandro –	
Hek.	To jiní žijí blaze, matka nikoli.	
Pol.	a Polydore v koněživné Thrakii.	
Hek.	Jen živ-li; netroufám; jsem ve všem nešťastna.	
Pol.	On žije a tvé mrtvé oči zatlačí.	430
Hek.	Jsem mrtva dříve než mě strasti usmrtí.	
Pol.	Již veď mě Odyssee, hlavu zahal v šat, Vždyť před smrtí již puká nářkem matčiným mé srdce, a též já ji mučím pláčem svým. Ó světlo; neboť smím tvé jméno vyslovit, Však účastna jsem tebe jen, co kráčím zde, meč s jedné strany, s druhé Achilleův hrob. (Odchází s Odysseem.)	435
Hek.	Ach, omdlévám; mé údy mdlobou klesají. Ó dcero, chop se matky, ruku vztáhni, dej; mě neopouštěj bezdětnou! To má je smrt!	440

STASIMON PRVNÍ.

Sbor.	Vánku, mořský ty vánku, který poháníš lodi rychlé, tůň brázdící, proti mořským vlnám, kam mě dovezeš nešťastnici? Kam v otroctví do domu přijdu, kdo stane se pánem mým? Zda ve přístav dorské země, či fthiotské, kde prý otec nejkrasších na světě vod, Apidanos, nivy zúrodňuje?	445
Antistr.	Nebo na ostrov koráb moře brázdící dopraví mě, kde nešťastná povedu život bídny, tam, kde zrozená nejdřív palma a vavřínu svaté větve se vztáhly k Latoně ji potěšit v porodu jasném, a s dělskými děvicemi zlatý vínek a luk Artemidin budu velebiti?	455
Strofa 2.	Či ve městě Pallady se zdržujíc, bohyně s krásným povozem, budu tkát na žluté říze, koní spřež, umělou, květy protkanou tkaninu zdobíc, nebo vytvářet Titanů rod, který bleskem ohně plným krotí Kronovec Zeus?	460
Antistr.	Ach, běda mi, děti mé, ach otcové, země má,	465
		470
		475

	jež se v ssutiny rozpadá, halí se v dým, jsouc dobytá Achaji! Já pak v cizině sluji teď otrokyní,	480
	z Asie vyhnána jsouc Europě podrobené; opustivši Hádovu říš.	
Talth.	Kde Hekabu bych našel, jež bývala kdys Troje vládkyní, ó ženy ilijské?	485
Sbor.	Je tady, blízko tebe ležíc na zemi, ó Talthybie, zahalena šatem svým.	
Talth.	Ó Die, co mám říci? Ty že lidi zříš, či mají liché jenom toto mínění [a lživé myslíce si, že jsou bohové] a na vše lidské osud že jen dozírá?	490
	Zda není to zde kněžna Frygů bohatých? Zda není choť to přešťastného Priama? A teď je celé město zbraní zničeno a tato stařena tu leží bezdětná,	495
	jsouc otrokyní, s hlavou prachem zmazanou. Ach! Jsem již starcem, přec šak dříve raději bych zemřel nežli v osud padl potupný. Ó nešťastnice, vstaň a vzhůru pozvedni svůj bok a hlavu šedinami pokrytou!	500
Hek.	Mě nech! Kdo jsi, že ležeti mě nenecháš? Proč rušíš mě v mém bolu, ať jsi kdokoli?	
Talth.	Já Talthybios, Řeků sluha, přicházím, mě Agamemnon, ženo, k tobě posílá.	
Hek.	Ó milý, přišel's mě též zabít u hrobu dle soudu Achajů? Tak mluvil bys mně vhod. Nuž rychle, pospěšme! A ty mě, starče, ved'!	505
Talth.	Jdu za tebou, ó ženo, abys pohřbila svou dceru mrtvou; oba Atreovci mě sem posílají a též vojsko achajské.	510
Hek.	Ó běda, co to díš? Ne smrt mi ohlásit jsi přišel tedy ke mně, ale nové zlo? Ty's mrtva, dcero, odervána od matky, a já jsem, dítě, bez tebe, já nešťastná! Jak popravili jste ji? Zdali uctivě?	515
	Či násilně jste, jako nepřítelkyni, ji, starče, zabili? Ač zlé to řekni mně.	
Talth.	Bych dvojí slzy klidil z žalu nad dcerou, mě žádáš, ženo; neboť zlého líčením své oko zvlažím teď, jak předtím u hrobu. Stál v plném počtu achajského vojska dav tam před mohylou k popravě tvé dcerušky; pak Achilleův syn vzav dívku za ruku ji navrch náspu postavil – já blízko stál; a vybraní pak přední z Řeků jinoši, by dcery tvojí rukou zadrželi skok, šli za ní. Zlatý pohár uchopiv pak Achilleův syn, jej zdvihl k úlitbě, by poctil mrtvého, a mně pak pokyn dal, bych mlčet kázal všemu vojsku řeckému.	520
	A já pak stanuv uprostřed jsem promluvil: „Teď mlčte Achajové, zticha budiž všecken lid, již mlčte, ticho!“ Tak jsem zástup utišil. A on pak pravil: „Otče, synu Péleův, mou přijmi tuto úlitbu, jež kouzlem svým ven vábí mrtvé; přijď sem, abys napil se	525
		530
		535

	tu čisté krve dívčiny, již dáváme ti já a vojsko; ty pak buď nám milostiv a zádi uvolni a loďní provazy, a dej, ať od Ilia šťastně vrátíme se zpět a do vlasti své všichni dojdeme.“	540
	Tak pravil, vše pak vojsko v souhlas zvolalo. Pak chopiv pozlacený mečík za jilec, jej z pochvy vytáhl a z vojska vybraným těm mládcům kynul, by se dívky chopili.	545
	Ta zpozorovavši to, takto pravila: „Ó Argejané, zhoubci mého rodiště, já dobrovolně zemru, nikdo nedotkni se mne, já šiji odhodlaně nastavím. Mě volnou probůh zabijte, mě pustíce, bych volna zemřela; neb mezi mrtvými se stydím otrokyní zvát, jsouc královnou.“	550
	Lid vzkřikl v souhlas, kníže Agamemnon pak dal rozkaz jinochům, by dívku pustili. Ta uslyševši tento výrok vladařův, šat chopila a od ramene od vrchu jej roztrhla až po pás dolů k slabinám a prsy ukázala jako u sochy	560
	tak krásné, na zem spustivši pak koleno, tu řekla ze všech nejodhodlanější řeč: „Hle, žádáš-li si bodnout hrud' mou, jinochu, jen bodni tuhle, nebo chceš-li do krku, je hrdlo vhodně připraveno tadyhle.“	565
	On rád i nerad ze soustrasti k dívčině, jí nožem protne průdušky, a krve proud se vyřinul. A ona umírajíc už přec měla starost, aby padla počestně, si kryjíc, zřít co oči mužů neměly.	570
	Když po smrtící ráně ducha vydechla, tu z Argejských hned každý jinou práci měl, a jedni na mrtvolu listí házeli, a druzí dříví snášejíc smrkové, jim plní hranici, a ten, kdo nenosil,	575
	si vyslech' výtku od toho, kdo přinášel: „Ty stojíš, darebo, a nejdeš něco dát té dívčině, tak nad vši míru srdnaté a duchem vznešené?“ Tak mluvě o dceři tvé mrtvé, uznávám tě nejšťastnější z žen, co dětí týká se, i nejnešťastnější.	
Sbor.	To hrozná vzešla Priamovcům pohroma i městu mému bohů mocným řízením.	
Hek.	Ó dcero, nevím, na které zlo pohledět mám z četných přítomných; neb jednoho-li zla se chopím, nenechá mne, jiná bolest zas mě odvolá a zlé zlým jiným vystřídá. Co tebe stihlo nyní, nad tím neplakat a z mysli vymazat jest pro mě nemožno; než krutost toho zpráva o tvém hrdinství mi zmírnila. Co divného, když špatná zem klas nese pěkný, má-li boží pohodu, a dobrá, nedostavši čeho potřebí, že dává špatný plod? Však mezi lidmi vždy, kdo špatný, jiného nic není nežli zlý, kdo dobrý, vždy je dobrý, ani v neštěstí se nepokazí, ale vždy je šlechetný. Zda rozdíl ten má příčinu svou v rodičích	585 590 595

neb výchově? Tot' jisto, dobrá výchova 600
 též učí ctnosti; té-li se kdo dobře naučí,
 zná špatnost té, ji změřiv měrou mravnosti.
 To mysl vystřelila jen trak naprázdno;
 (k Talth.) ty jdi a oznam Argejským, ať nedotkne
 se nikdo dcery mé, ať zástup vzdaluje 605
 se jí. Neb ve vojsku tak četném bez kázně
 je lid, a nevázanost lodních vojáků
 je ohně silnější; je zlý i ten, kdo nic
 snade zlého nečiní. (Ke služce.) Ty stará služko zde,
 ty vezmi džbán a přines mořské vody sem, 610
 bych vykoukala dceru v lázni poslední,
 tu bědnou nevěstu a pannu nešťastnou,
 a vystavila ji. Než tak, jak hodna jest,
 mně nelze; odkud vzít? Jak mohu však – neb co
 by se mi stalo? – špěrky od žen zajatých 615
 já seberu, jež se mnou bydlí ve stanech
 zde, má-li něco která, co si z domova
 snad bez vědomí nových pánů odnesla.
 Ó domu nádhero, ó šťastný rode kdys,
 ó šťastný dětmi Priame, jenž hojnost měl 620
 jsi věcí překrásných, já stará matka též, -
 jak v niveč přišli jsme, ta tam je bývalá
 má mysl hrdá! Potom zakládejme si,
 tu jeden z nás, že vládne domem bohatým,
 tam druhý, že je vážen mezi občany! 625
 To ničím není; marné naše záměry
 a jazyk chlubný. Nejšťastnější onen jest,
 ježž nepostihne neštěstí ten den.

STASIMON DRUHÉ.

Sbor. Mně osud neštěstí,
 Str. mně osud strasti dal již tenkrát 630
 když si na Idě Alexandros
 na loď kácel smrkový kmen,
 chtě plout po vlnách mořských na námluvy,
 aby získal si Helenu, 635
 kterou ze všech nejkrasší žen
 Hélios zlatý zří.
Antistr. Neb strasti svírají
 mě, nad ně větší bědy kvačí.
 Z jednoho člověka nerozumu 640
 pak zlo zhoubné, společné všem,
 v ilijské zemi a strasti smutně vzešly,
 tří blažených bohů dcer
 když byl krásy rozsouzen spor 645
 na Idě pastýřem krav.
 A vzešly boje, vraždění, domova mého zmar,
 a pláče tu u krásnotokého Euroty,
 tam v domě smutném leckterá dívčina
 a v šedivou hlavu matka
 se bije pro smrt
 svých dětí a rukou drásá si tváře 655
 a nehty krvavými rve si rány.
 Sl. Kde Hekabé je asi, ženy, nešťastná,
 jež nad každého muže předčí, nad ženu
 svým neštěstím? Jí nikdo věnec nevezme.
 Sbor. Co chceš, o ženo, se svým křikem zlověstným?

	Vždyť ještě nespí tvoje smutná poselství.	
Sl.	Bol tento nesu Hekabě, a neštěstí je těžko lidem hlásat slovy radosti.	
Sbor.	Však právě tady, hle, již z domu vychází a vhod se objevuje tady k řečem tvým.	665
Sl.	Ó přenešťastná, ještě víc než mohu říci, ó paní, veta po tobě, již nezříš svět, jsi bez dětí a bez muže i bez vlasti.	
Hek.	Nic nového to nepravíš a vědoucím to vyčítáš. Než proč sem tuhle mrtvolu mí Polyxeny přinášíš, když Řekové se zabývají všichni jejím pohřbením?	670
Sl.	(pro sebe) Ta neví nic a pláče nad Poolyxenou, a nové strasti se jí nedotýkají.	675
Hek.	Já nešťastnice! Snad to hlavu bakchantky sem nepřinášíš, věštbozpěvné Kasandry?	
Sl.	Lkáš nad živou a nad tím mrtvým nesténáš; však pohleď na to tělo mrtvé, obnažíc je, div-li se ti zjeví mimo nadání.	
Hek.	Ó běda, vidím zde syna mrtvého, ach, Polydora, jejžto choval thracký muž v svém domě. Mrtva jsem, ó běda, nejsem už. Ó dítě, dítě, zpěv bakchický pět začínám to nové vidouc neštěstí, seslané bohem msty.	685
Sl.	Ó nešťastnice, znáš už zkázu synovu?	
Hek.	Mně nelze věřit tomu, co tu vidím nového. Zlo za zlem spěje, ze zla nové vzniká zlé; Nikdy již pro mě nevzejde bez stonů den a bez pláče, bez slz.	690
Sbor.	Nás hrozné, běda, hrozné stíhá neštěstí.	
Hek.	Dítě, dítě matky přenešťastné, ach, jaká stihla tě smrt, ach, jak's byl usmrcen? Od koho z lidí as?	695
Sl.	To nevím; na břehu jsem moře našla jej,	
Hek.	Byl vyvržen, či zavražděn zákeřně na hladké písčině?	700
Sl.	jak vynesl jej na břeh příboj mořských vln.	
Hek.	Ó běda mi, běda, ach! Své poznávám vidění, svůj sen v noci dnes; mně neušel zjev ten černých per. jejž jsem zřela, dítě, kol tebe; nežil's už ve světle Diově!	705
Sbor.	Kdo zabil jej? Jsi znalá snů, nuž řekni to!	
Hek.	Přítel můj hostinný, na koni jezdec Thrák, u něhož ukrýt jej, staříčkový otec dal.	710
Sbor.	Ach, ach, co pravíš? Byl vzal zlato, zabil jej?	
Hek.	Čin nevýslovný, bez názvu a úžasný, tak bezbožný a zlý! Kde právo hostinné? Člověk prokletý, jak jsi mu rozerval tělo a na údech pobodal ocelí; nad chlapcem ubohým neměl jsi lítosti!	715
Sbor.	Ó ubohá, jak z lidí nejvíc strastí dal ti zkusit bůh, jenž na tebe je rozezlen! Však vidím tuhle vládce Agamemnona, a proto, družky, buďme už teď potichu!	720
Ag.	Ó Hekabo, proč váháš přijít pochovat svou dceru, když mi Talthybios oznámil,	725

že nemá se jí dotknout nikdo z Argejských?
 A my ji tedy necháváme netknoutou,
 však ty zde meškáš, že se musím diviti. 730
 A přicházím tě odvést; vše je v pořádku
 tam, hotovo, jen jest-li dobře také zde.
 Ach, dovol! Koho vidím tady z Trojanů,
 jenž zemřel? Neboť není toto Argejan,
 jak svědčí tento šat, jenž halí postavu. 735
 Hek. (k sobě) Ó nešťastnice – sebe takto jmenuji –
 ó Hekabo, co učiním? Zda padnout mám
 zde k nohám vladaři, či mlčky snášet zlé?
 Ag. Proč k tváři mé se obrátivši zády, lkáš,
 a co se stalo, nepravíš? Kdo jest to zde? 740
 Hek. (k sobě) Než kdyby jako otrokyni odstrčil
 mě od svých kolenou, bol ještě zvětším si!
 Ag. Vždyť nejsem věštcem, abych nevyslechla tě,
 moh' vypátrati cestu tvojších myšlenek!
 Hek. Zda není to spíš domněnka, že tento zde 745
 mně nepřízniv jest, a on není nepřízniv?
 Ag. Nu, chceš-li, abych z toho tu nic nevěděl,
 pak stejně pochodíš. Též já chci neslyšet.
 Hek. A nemohla bych děti svoje pomstíti
 tu bez pomoci tohoto. Jak rozhodnout? 750
 Je nutno odvážit se, ať již dosáhnou
 či ne. Ó Agamemnone, já prosím tě,
 zde u tvých kolenou a brady, pravice!
 Ag. A čeho přeješ si? Zda dojít volnosti
 a svobody? Tot' přece snadné jest! 755
 Hek. To ne; však až bych potrestala zločince,
 pak celý život prožítí chci v otroctví.
 Ag. A jakého si žádáš od nás příspěvní?
 Hek. Nic z toho, čeho se as, pane, domýšlíš.
 Zříš toho mrtvého, jejž smáčím slzami? 760
 Ag. Jej vidím, nechápu však, co mám učinit?
 Hek. Jej zrodila jsem, nosila kdys pod srdcem.
 Ag. A které je to ze tvých dětí, nešťastná?
 Hek. Ten není z Priamovců, padlých v Iliu.
 Ag. A ještě jiné dítě měla's kromě nich?
 Hek. Tu toho, na nějž hledíš, zdá se, nadarmo!
 Ag. A při záhubě města kde se zdržoval?
 Hek. Jej otec poslal pryč; měl strach, by nezemřel.
 Ag. Kam odstranil jej, jediného z dětí všech?
 Hek. Sem do té země, kde byl mrtev nalezen. 770
 Ag. To k vládci země té, jímž Polyméstor jest?
 Hek. Tam poslán byl, jsa strážcem zlata trpkého.
 Ag. A kým byl zabit, jakou smrtí sešel tam?
 Hek. Kým jiným? Thrák jej zabil, přítel hostinný!
 Ag. Ten zločinec! As chtěl se zlata zmocnití? 775
 Hek. Tak jest, když zvěděl o neštěstí Trojanů.
 Ag. A kde's jej našla? Přines' někdo mrtvolu?
 Hek. Zde tato, na břehu jej mořském nalezla.
 Ag. Jej hledajíc, či jinou práci měla snad?
 Hek. Tam šla, chtěc koupel Polyxeně přinést. 780
 Ag. Jak zdá se, hostitel jej zabiv pohodil.
 Hek. By mořem hnán byl, takto tělo pobodav.
 Ag. Jak nešťastna jsi v strastech svojích nezměrných!
 Hek. Je se mnou konec, strast už žádná nezbývá.
 Ag. Ach! Která žena byla takto nešťastna? 785
 Hek. Tak žádná, nemyslíš-li samu Štěstěnu.
 Než poslyš, proč tu padám ke tvým kolenům!

Že právem trpím, bude-li se tobě zdát,
 pak spokojím se tím; však ne-li, ochráncem
 se staň mi vůči hostiteli-zločinci, 790
 jenž ani bohů v podzemí se neboje,
 ni na nebi, čin spáchal zločinný
 [ač často se mnou sdílel stůl můj společný
 a býval první v řadě přátel hostiných,
 ač došel, čeho slušno, péči na se vzal, 795
 přec zabil jej, však hrobu hodným neuznal,
 když chtěl jej zabít, ale hodil do moře.]
 Já ovšem otrok jsem a slabá přírodou,
 než bohové otrok jsem a slabá přírodou,
 než bohové jsou mocní a též právní řád,
 jenž vládne jim; v ně mocí jeho věříme 800
 a žijem', právo měříme a bezpráví.
 A zhubí-li tě host, jenž k tobě zavítal,
 a nebudou-li ztrestáni, kdož vraždíce
 své hosty, bohům obět' vzdát si troufají,
 pak není mezi lidmi práva žádného. 805
 To máš-li za hanebnost, prosbu moji splň
 a slituj se a jako malíř z povzdálí
 hled' na mě, pozoruje moje neštěstí.
 Kdys královnou jsem byla, ted' tvým otrokem,
 kdys dětmi šťastna, stařenou ted' bez dětí, 810
 a sama, bez vlasti a nejvyš' ubohá.
 (Agamemnon chce odejít.)
 Ó běda, běda! Ty chceš prchnout přede mnou!
 As nepořídím nic; ach, jak jsem nešťastna!

A proč my lidé jiných věcí učením
 se můžeme a po všem řádně pátráme, 815
 než výmluvnosti, která lidem samotna
 jen vládne, zholá nic si práci nedáme
 se za plat naučit, by někdy přesvědčit
 moh' člověk, v čem by chtěl, a toho dosíci.
 A odkud nabrat víry v dobrý výsledek? 820
 Neb dětí, jež jsem měla, nyní nemám už,
 a sama v bídě, v zajetí jsem zničena;
 a zřím jak tuto z města vystupuje kouř.
 A řeč má možná tenkrát vyzní na prázdno,
 když odvolám se na lásku; než řeknu přec: 825
 Má dcera po tvém bohu spává věštkyň,
 jež nazývá se fryžským jménem „Kasandra“.
 Čím ukážeš svou libost, pane, z nocí těch,
 neb za objetí vroucí lásky na loži
 vděk jaký vezme dcera má a za ni já? 830
 Nuž, poslyš tedy: Vidiš toho mrtvého?
 Čiň dobrý čině jemu, švakru učiníš!
 Však jedné věci ještě nemá moje řeč. 835
 Kéž hlasu nabudou mé ruce, ramena
 i vlasy, nohou kročeje, ať uměním
 již Daidalovým nebo z bohů někoho,
 by všecky na ráz mohly tvojich kolenou
 se držet, plakat, prosit řečí všemožnou! 840
 Ó pane, největší ty spáso Hellénů,
 mě vyslyš, podej ruku k pomstě stařeně,
 byť třeba ničím nebyla, však přece jen!
 Muž šlechetný má práva býti zastancem

Sbor.	a lidem zlým zas vždy a všude činit zlé. Je divno, jak se lidem všechno směřuje, ač mravní vztahy zákona jsou určeny, jež řiní přátele i z krutých nepřátel a nepřátele z těch, kdož byli přáteli.	845
Ag.	Já s tebou a tvým synem i s tvým osudem žal cítím, Hekabo, i s rukou prosící, a přeju si, by bezbožný ten hostitel byl kvůli bohům, v zájmu práva potrestán, jen kdyby tak to šlo, že tobě vyhovím a vojsko myslit nebude, že Kasandře jsem kvůli vraždu krále Thráků zosnoval. Mě totiž jakýs zachvacuje nepokoj: ten muž je vojskem za přítele pokládán, a mrtvý za nepřítele, a je-li mně on přítelem, to věc je má, vojska však ne.	850 860
Hek.	A proto rozvažuj; neb já jsem ochoten ti pomoci a rychle chci ti přispěti, však zvolna, kdybych s Achaji se rozdvojil. Ach! Není mezi lidmi nikdo svoboden: buď peněz otrokem je nebo osudu, buď obce lid neb psaný zákon zbraňují mu jednat podle zásad sám jak uznává. A když už bojíš se a lid si ceníš víc, já této bázně sprostím tě. Buď ujištěn, že aymýšlím-li něco zlého vrahovi zde mého syna, spolu jednat nebudeš. Jen kdyby nastal poplach mezi Achaji a chtěli trestanému Thráku pomoci, je zadrž, ať se nezdá však, že kvůli mně. A jinak kliden buď, já všechno urovnám.	865 870 875
Ag.	Co tedy učiníš? Zda meče chopíš se svou rukou stařeckou a skoláš barbara či jedem otrávíš neb nečí pomocí? Kde ruku pomocnou, kde získáš přátele?	
Hek.	Ten příbytek zde skrývá zástup Trojanek.	880
Ag.	To myslíš zajatkyně, kořist Hellénů?	
Hek.	S těch pomocí ja svého vraha potrestám.	
Ag.	A jak se ženám síly mužů dostane?	
Hek.	Je síla v množství, lest pak těžko překonat.	
Ag.	Je síla; ženský rod však slabým pokládám.	885
Hek.	Jak to? Což Aigyptovce ženy nesklály a z Lemmu nevyhnaly všechny muže pryč? Než tak se staň: ty této řeči zanechej a průchod bezpečný svým vojskem tuhle té dej ženě. (Obrátí se k jedné dívce) Ty pak dojdouc k muži thráckému mu řekni: „Hekabé tě volá, královna kdys Ilia, ne méně v zájmu tvém než svém, a syny tvé; jeť nutno dětem vyslechnout též zprávu její.“ (k Agamemnonovi) Pohřeb právě zabitě pak Polyxeny pozdrž, Agamemnone, by oba sourozenci jedním plamene, - žal matce dvojí – v zemi byli pohřbeni.	890 895
Ag.	Tak stane se; neb kdyby vojsku bylo plout, pak nemohl bych službu tu ti prokázat; když bůh však větru příznivého nevádá, je nutno čekat, klidnou plavbu vyhlížet. Ať zdaří se to; jeť to všechněm společno,	900

tak jednotlivci jako obci, aby zlé
zlý trpěl, šlechetný pak aby šťasten byl.

STASIMON TŘETÍ.

Sbor.	Má otčino ilijská,	905
Str.1.	městem nedobytych už nebudeš slouti! Řeků mračno takové zakrývá tebe, jež tě zničilo zbraní. Jsi zbavena věnce hradeb, a zhyzděna přesmutně čoudem a skvrnami černých sazí; nevstoupím do tebe, ach, již nikdy!	910
Antistr.1	V noci záhuba přišla má, když se sladký po víčkách prostíral spánek po večeri, manžel pak ukončiv zpěvy a radostnou obět', již na loži ležel, dřevce své zavěsiv na kolík, ježto již neviděl sboru plavců, který na půdu trojskou vstoupil.	915 920
St. 2.	Já vlasy vážíc stuhami, a upravujíc kadeře, jsem v nesmírnou záři zřela zlatého zrcadla, chtíc na lože položit se k spánku. V tom hluk se strhne po městě; zněl pokřik po městě, takové volání: „Kdypak už, kdy, synové Hellénů, kdy zboříte ilijskou tvrz a domů vrátíte se?”	925 930
Antistr.2.	Já s lože vstala, v jedné jen jsouc říze jako Spartanka, a velebnou Arte- midu prosila – marně, ach! Smrt chotě svého spatřivši jsem hnána k moři širému, jen z dálky na město své zříc; k návratu napjala loď lano a odtrhla mě od země ilijské, ach, jsem vyčerpána bolem.	935
Epódos.	A sestru Dioskurů Helenu proklínám, s ní pak Zloparida, na Idě pastýře krav, neb z domu, z otčiny mě sňatek jeho vypudil, však sňatek ne, spíš neštěstí seslané duchem pomsty k mojí zkáze; kéž ani moře nezanese ji sem zpět, ani se nevrátí v otcův domov!	945 950

P o l y m é s t o r .

Ó nejmilejší ze všech lidí Priame
a Hekabo, já pláču, tebe, město tvé
když zřím a dceru, ježto právě zemřela.
Ach!
Jak na nic nelze spoléhat, ni na slávu
ni že se šťastný nikdy zle mít nebude!
To bohové tak mísí všecko vpřed i vzad

955

	a zmatek zavádějí, bychom ctili je v své bezradnosti. Nač však nad tím naříkat, když marné je to vzhledem k zlům již hotovým?	960
	Ty káráš-li snad, že jsem k tobě nepřišel, pak zanech toho; byl jsem prostřed thráckých hor, když ty jsi přišla sem. A když jsem vrátil se, již nohu zvedal jsem, chtě z domu vyjít,	965
	když právě v tom tu služka přijde od tebe a vyřizuje vzkaz, jež slyše, přišel jsem.	
Hek.	Já ostýchám se tobě ve tvář pohledět, Polyméstore, takým neštěstím jsouc zdrcená. Neb kdo mě vídal šťastnou, tomu stydím se zít přímo v oči v takovéto pohromě.	970
	Však nemysli, že ze zlé vůle k tobě snad to činím; ostatně i káže dobrý mrav, by ženy mužům přímo v oči nezřely.	975
Pol.	Nic divného to není. Co však přeješ si? Proč odvedla jsi nohu moji z domova?	
Hek.	Chci o soukromé jakés věci s tebou jen a dětmi tvými promluvit, však průvodcům svým rozkaž vzdáliti se tady od domu.	980
Pol.	Vy odstupte! Je bezpečno v té samotě. Ty's přítelkyní mou a vojsko achajské je rovněž přátelské. Však musíš oznámit už, co má šťastný poskytnouti nešťastným svým přátelům, neb já jsem k tomu ochoten.	985
Hek.	Tož nejprv řekni, zda je Polydoros živ, jež v domě máš, jej převza z ruky otcovy i mé, a na ostatní potom zeptám se.	
Pol.	Ach, ovšem! Co se týče, šťastna jsi.	
Hek.	Ó rozmilý, toť dobrá, tebe hodná řeč!	990
Pol.	A co chceš tedy potom zvědět ode mne?	
Hek.	Zda na svou matku také trochu vzpomíná?	
Pol.	Vždyť žádal, aby tajně k tobě přijít směl.	
Hek.	A zlato, jež měl z Troje, zda je netknuto?	
Pol.	Je netknuto a v domě dobře hlídáno.	995
Hek.	Pak ochraň je a netouži snad po cizím.	
Pol.	To ne; jen kdybych užil, ženo, co mám sám!	
Hek.	Víš, co chci říci tobě a též dětem tvým?	
Pol.	To nevím; to mi sama slovy oznámíš.	
Hek.	Je třeba, milý, jak tě nyní miluji -	1000
Pol.	Je čeho třeba znáti mně a dětem mým?	
Hek.	Skrýš zlata starou Priamovců pod zemí.	
Pol.	A o tom chceš dát vědět svému synovi?	
Hek.	Tak jest; tvým prostřednictvím; vždyť jsi pactivec.	
Pol.	A nač je třeba při tom tady dětí mých?	1005
Hek.	By tyto, kdybys zemřel, o tom věděly.	
Pol.	To pěkně řekla jsi a velmi rozumně.	
Hek.	Zda tedy víš, kde Trojské Athény je chrám?	
Pol.	Je tam, to zlato? Jaké je tam znamení?	
Hek.	To černá skála, nad zemí se tyčící.	1010
Pol.	Chceš ještě něco z tamodtud mně oznámit?	
Hek.	Bys schoval peníze, jež s sebou vzala jsem.	
Pol.	Kde jsou? Zde v šatech nebo ukryla jsi je?	
Hek.	Zde v davu zajatých tu v tomhle obydlí!	
Pol.	A kde? Toť přec lodní tábor Achajů!	1015
Hek.	Jsou odděleny příbytky žen zajatých.	
Pol.	Je bezpečno tam uvnitř? Mužů není tam?	
Hek.	Tam nikdo není z Achajů, my samy jen. Jen dál pojd' dovnitř! Argejští už uvolnit	

	si přejí lana lodí k cestě do vlasti; až vše, co třeba, pořídíš, bys na cestu se dal těž ty i s dětmi tam, kde's syna usídlil. (Hekabé odejde s jedním polosborem.)	1020
Sbor.	Ty ještě nejsi, ale budš potrestán: Ježto jsi život vzal, o život přijdeš sám, jako kdo střemhlav pad' v bouřlivou moře tůň bez klidné zátoky. Neboť kde ruší se záruka při Právu, při bozích dávaná, k záhubě zločin jest.	1025 1030
	V tom zklameš se, co's čekal od své cesty tam, do Hádu na smrt tě, bláhovče, zavede, utratíš život svůj rukama slabých žen.	
Pol.	Ach, ó, jsem zraku zbavován, já nebožák!	1035
Sbor.	Ó družky milé, nářek Thrákův slyšíte?	
Pol.	Ach běda zas, ó děti, ráno nešťastná!	
Sbor.	Ó družky, dokonáno v domě nové zlo!	
Pol.	Však vy mně neujdete hbitou nohou svou! Ten dům zde uvnitř rozvrátím a rozbořím.	1040
Sbor.	Hle, slyšte, jak svou těžkou rukou útočí! Zda dovnitř vpadnout nemáme? Čas nejvyšší nás volá přispět Hekabě a Trojankám.	
Hek.	Jen bij a nešetř ničeho, i vrata sraz! Zrak jasný nevložíš už do svých zřítelnic, už dětí, jež jsem sklála, živých nespattíš!	1045
Sbor.	Ty opravdu jsi, paní, Thráka přemohla, jej v moci máš a učinila's co tu díš?	
Hek.	Jej hnedle spatříš tady před domem, jak slep jsa potácí se slepou nohou nejistou, i těla obou chlapců, jež jsem zabila žen trojských pomocí; a trest mně odpykal – však tuhle kráčí už, jak vidíš, z domu ven. Nuž s cesty odejdu a stranou postavím se, zuřít' hněvem, nelze se mu protivit.	1050 1055
Pol.	Běda mi, kudy mám jít, stanout a obrátit kde? Mám-li snad chodit jak čtyrnohá horská zvěř, v šlépěje ruku svou vkládaje? Kam se mám obrátit, kudy se dát, tudy či tadyhle jít, abych ty vražedné Trojanky polapil, které mě zničily? Bídne ty Trojanů dcery, ó bídnice, ženy prokleté, kam do koutů prchají přede mnou? Kéž bys mi očí mých krřvavých, Hélie, osleplá víčka, ach, zahojil, zahojil, vrátil mi zase zrak! Ó, ó!	1060 1065
	Potichu bud'! Ztajený tadyhle krok znamenám ženský. Kam bych měl skočit, abych se masa, abych se kostí nasytil, zvířat divokých stroje si hody, abych se pomstil tak za svoje zhyzdění? Ach, já nešťastník!	1070 1075
	Kam odcházím? Kam? Děti zanechav zde, těm bakchám smrtícím na pospas, a jako potravu psům, krutě zabitou, jak do hor je pohodiv? kde stanouti, zahnout kam,	1080

	jakoby na moři otočit loď provazy, plachtami lněnými, vržen byv sem, v to doupě prokleté, jsa strážcem dětí svých?	
Sbor.	Ó nešťastníče, těžká sice pohroma tě stihla, sám však spáchal's činy hanebné.	1085
Pol.	Ach, thrácký národe, jenž pěstuješ koňstvo a oděn jsa v zbroj Areu sloužíš jen, ó Achajové, ó Atreovci! Hej! Volám hlasitě volám, hej! Hej! Pro bohy, pojďte sem! Zda slyší kdo, či nepřijde nikdo na pomoc? Mě ženy zahubily, tu ženy vámi zajaté; hroznou jsem utrpěl, hroznou věc! Běda, jsem zohaven! Kam se obrátit, kam mám jíti? Mám vzhůru v nebeskou bář snad vzlétnout, Orion a Sirius kde vysílá očí svých ohnivou, plamennou zář, či snad skočiti mám, já nešťastník, kde průchod černý vede do Hádu?	1090 1095 1100 1105
Sbor.	Lze prominout, když ten, jež příliš veliké zlo stihlo, chce se zbavit žití bídného.	
Ag.	Křik uslyšev sem přicházím; neb nezněla to tichá dcera horských skal zde v táboře, hluk působíc tu, Ozvěna; a nevěděť, že zbraní Řeků padly hradby ilijské, ten křik by nám byl strachu nahnal nemálo.	1110
Pol.	Ó příteli, - že's Agamemnon, poznal jsem hlas uslyšev - zda vidíš ukrutný můj stav?	1115
Ag.	Oho! Tot' Polyméstor! Chudáku, kdo zničil tě? Kdo oslepil tě, zřítelnice zkrvaviv, a tyhle děti zabil? Jistě velký hněv měl na tebe a na tvé děti, kdo to byl.	
Pol.	To Hekabé a ženy vámi zajaté mně zničila, ne zničila, však ještě víc!	1120
Ag.	Co pravíš? Ty že's provedla to, jak on dí? Ten nejvyšš smělý čin že ty jsi podnikla?	
Pol.	Ó běda, cože? Ona je mi na blízku? Kde jest? Ó ukaž, řekni, abych chopil ji a roztrhal a tělo její zkrvavil.	1125
Ag.	Co děje se to s tebou? Pol. Probůh prosím tě, mě pusť, bych vložil na ni ruku šílenou!	
Ag.	Ne, počkej! Vypuď z mysli vášeň divokou A mluv, bych tebe vyslechna i tuto zde, moh' správně rozsoudit, zač trpíš tento trest.	1130
Pol.	Já řeknu to. Byl Polydoros nejmladší syn Hekabin a Priamův, jež z Ilia mně poslal otec, bych jej choval v domě svém, mělť obavu, že Troje bude dobyto. Jej zabil jsem; a proč jsem zabil jej, to slyš; neb jistě správně, z moudré prozíravosti. Já bál se, aby hoch, jenž zbýval z nepřátel, zas Troju lidem neosadil poznovu, a Achajové vědouce, že Priamův syn žije, novou nepodnikli výpravu zas v zemi fryžskou, mně pak thrácké roviny	1135 1140

	snad neplenili, aby Troje sousedy zlo nepostihlo, jímž jsme právě strádali. A Hekabé, když zvéděla, že mrtev syn,	1145
	mě přivedla sem takou záminkou, že chce mi zjevit tajné skryše zlata v Iliu, a samotného s dětmi dovnitř zavedla mě, aby nikdo jiný o tom nezvěděl. I sedám do lehátka, ohnuv koleno;	1150
	dav trojských žen se usadil, ty s pravice, ty s levé stray, jako vedle přítele, a držíce tu thracké ruky tkaninu, můj plášť, jej chválily a prohlížely si. A jiné zas se na můj oštěp dívaly	1155
	a zbavily mě výzbroje té dvojité. A které byly matkami, zas chválíce mé děti hýčkaly a z ruky do ruky si dávaly, by dostaly se před otce. Pak – co bys myslel? – po klidných těch pozdravech	1160
	hned meče vytáhnou si kdesi ze šatů a děti bodají a druhé chopivše mě jako nepřítel, mně ruce držely i nohy; když pak, chtěje dětem přispěti, jsem zvedal obličej, tu ony za vlasy	1165
	mě držely, a pohnul-li jsem rukama, nic nezmohl jsem proti ženské přesile. A vrchol všeho, bolest plnou bolesti, čin hrozný vykonaly: vzavše spinadla, mých očí zřitelnice jimi bodají	1170
	a krví brotí, ubohé; pak po domě se kvapně rozprchly; já vyskočiv jak zvěř, ty krvelačné psice stíhám vzápětí a jako lovec každou ohledávám zed' a házím, biju. Tobě chtěje posloužit,	1175
	to vytrpěl jsem, nepřítele zabiv ti, Agamemnone. Abych řeč svou nešířil: co zlého o ženách kdo mluvil ze starších, co teď kdo mluví nebo mluvit teprv chce, to všechno já teď stručně takto vyjádřím:	1180
Sbor.	rod takový ni moře neživí ni zem; neb ten, kdo s nimi stále stýkal se, to ví. Jen nebud' zpupný, s rodem ženským pohromu svou nespojuj a netup rodu celého;	1185
Hek.	neb mnohé z nás jsou hodny úcty veškeré, a jiné zase ke zlým patří povahou. Agamemnone, nikdy jazyk neměl by víc platit mezi lidmi nežli skutečnost. Kdo dobré vykonal, ať mluví o dobrém, kdo zase špatné, špatnou ať má také řeč,	1190
	však o zlém dobře mluvit ať je nemožno. Jsou moudří sic, kdož znají toto umění, než přece nemohli být moudří do konce a konci špatnému z nich nikdo neušel. To vzhledem k tobě mé jest řeči začátek; teď přejdu k tomu a řeči odpovím.	1195
	Ten dí, že zabil syna mého, Achaje by zbavil dvojí námahy a tebe též. Než, lotře, předně nikdy národ barbarský si přízně Řeků nezjedná a zjednati si nemůže. A jaký vděk si's zjednati chtěl,	1200

	že's byl tak horlivý? Snad dceru chtěl jsi vdát, či byl jsi příbuzným, či z jaké příčiny? Či tvojí země úrodu by zničili svou druhou plavbou? Komu chceš to namluvit? Však chceš-li pravdu mluvit, zlato zabilo mi syna mého, tvoje zříznutí, lakota! A to mně vysvětli: Když Troja měla zdar a hradby ještě město kolem chránily, a živ byl Priamos a oštěp Hektorův byl v květu, proč jsi tenkrát, chtěl-li's zavděčit se tomu zde a syna v domě chovaje, jej nezabil nebo neodvedl k Argejským? Však tehdy, když už naše světlo pohaslo, a kouř jen značil město ohněm hubené, jsi zabil hosta, k tvému krbu příšlého. A kromě toho poslyš, jak se jevíš zlým. Když přítelem byl's Achajů, tu měl jsi přec to zlato, které máš – ne své, tu tohoto - měl's přinést a dáti nuzným, dlouhý čas již vyhoštěným z rodné země otcovské. Však ty ses neodhodlal ze své ruky dát je ani teď a máš je stále v domě svém. A kdybys choval mého syna jak jsi měl, a zachránil jej, slavnou pověst měl bys teď; neb ve zlých časech dobrý přítel nejlépe se ukáže, a štěstí vždy má přátel dost. A kdybys neměl peněz, on pak hojnost měl, tu syn můj byl by tobě velkým pokladem; a nyní ani jeho nemáš přítelem, ni ze zlata zisk nemáš, dětí nemaje, a sám jsi na tom takto. Tobě pravím pak, Agamemnone: ujmeš-li se ho, jsi zlý, neb dobré prokážeš tak hosti hříšnému a proradci, jenž nezná práva, mravnosti. A řekneme, že sám máš radost ze špatných, [když taký jsi; však pánům nechci spláti.] Oh, oh! Jak smrtelníkům činy dobré vždy zas dobrých řečí východisko dávají!	1210
		1215
		1220
		1225
		1230
		1235
Sbor.	Oh, oh! Jak smrtelníkům činy dobré vždy zas dobrých řečí východisko dávají!	
Ag.	Mně protiví se cizí soudit špatnosti, než musím; neboť hanbu bych si utržil to odmítla, když vzal jsem tu věc do rukou. Též já tak soudím, abys znal, že kvůli mně ni Achajům jsi hosta nezabil, než abys zlato v domě dostal ve svou moc. A mluvíš v prospěch sobě, ježto v bídě jsi. Vám možná věc je lehká hosty zabíjet, však u nás Řeků je to velká hanebnost. Jak výtce křivdy ušel bych, když pro tebe bych rozhodl? To nelze. Když jsi konal zlé se odvážil, pak snášej též i nemilé.	1240 1245 1250
Pol.	Ó běda, ženou otrokyní přemožen, jak zdá se, budu pokutován horšími.	
Hek.	Zda neprávem, když dopustil ses zločinů?	
Pol.	Ó běda, děti, oči mé! Já nešťastný!	1255
Hek.	Máš žalost; myslíš, že já nemám nad synem?	
Pol.	Máš radost, že's mě ztýrala, ty úskočná?	
Hek.	Což nemám radost mít, když tebe potrestám?	
Pol.	Však brzo přejde ti, až moře vlhký proud –	
Hek.	Zdaž poplavíš se řecké země do končin?	1260
Pol.	tě pokryje, až spadneš s vrchu stožáru!	

Hek.	Kdo přiměje mne k tomu skoku násilím?	
Pol.	Ty sama na ten stožár lodní vystoupíš.	
Hek.	To křídla dostanu, či jakým způsobem?	
Pol.	Ty pseem se staneš s červenýma očima.	1265
Hek.	A odkud znáš tu těla mého přeměnu?	
Pol.	To Thrákům věštec Dionysos pověděl.	
Hek.	A tobě neoznámil žádnou z pohrom tvých?	
Pol.	Pak nebyla bych chytila mě svojí lstí.	
Hek.	Zde zemrouc nebo žijíc sudbu naplním?	1270
Pol.	Zde zemřeš; tvůj pak zvát se bude náhrobek –	
Hek.	Dle mojí podoby snad bude jmenován?	
Pol.	hrob psice nešťastné, jsa plavcům znamením.	
Hek.	Já nedbám tebe, jen když jsem tě ztrestala.	
Pol.	A zemřít musí též tvá dcera Kasandra.	1275
Hek.	Ó hrůza! Toho přeji tobě samému.	
Pol.	Choť tohoto ji, trpká paní, zabije.	
Hek.	Ó kéž se Tyndarovna nerozběsí tak!	
Pol.	A také tebe sama, zdvihnouc sekeru.	
Ag.	Ty's zbláznil se a chceš as něco utržit?	1280
Pol.	Jen zabij! V Argu koupel snrti čeká tě.	
Ag.	Hned odveďte jej, služi, s cesty násilím!	
Pol.	To nerad slyšíš? Ag. Ústa zacpěte mu!	
Pol.	I zamkněte; já domluvil. Ag. Co nejrychlejš'	
	ho na nějaký pustý ostrov vyhod'te,	1285
	když takto a tak drze mluví přespříliš!	
	A ty, ó nešťastnice, Hekabo, ty jdi	
	a dva své mrtvé pohřbi; vy pak, Trojanky,	
	již do stanů svých pánů jíti musíte,	1290
	neb vidím, že už vane vítr k domovu.	
	Kéž šťastně doplujem' a doma shledáme	
	vše v pořádku, tu těchto námah zbaveni!	
Sbor.	Nuž ke stanům v zálivu zaříd'te krok,	
	milé družky, ať u pánů zkusíme žít	
	a strádat; tvrdá to nutnost!	

POZNÁMKY.

Verš 54. Hekabé hledala tam svou dceru Kasandru, aby jí vyložila její sen.

Verš 123. Synové Theesovi Akamas a Démofon.

Verš 131. Odysseus.

Verš 262. Achillea zabil Paris, bratr Polyxenin.

Verš 450. Myslí se Peloponnés. Fthiotis část Thesalie, kde pramení Apidanos, jenž spojí se s Eripeem vtéká do Peneia.

Verš 456. Myslí se Délos.

Verš 466. T. j. v Asthénách; řízku myslí se nádherný poplos nesený o panathenajích bohyni Athéně.

Verš 603. Míněna jest celá tato úvaha začínající veršem 592; jest opravdu zbytečná a nemístná, a básník, ač to cítí, přece ji ponechává, nemoha odolati svému pudu filosofovacímu.

Verš 838. Sochy Daidalovy měly tak živá gesta, že se zdálo, jako by utíkaly.